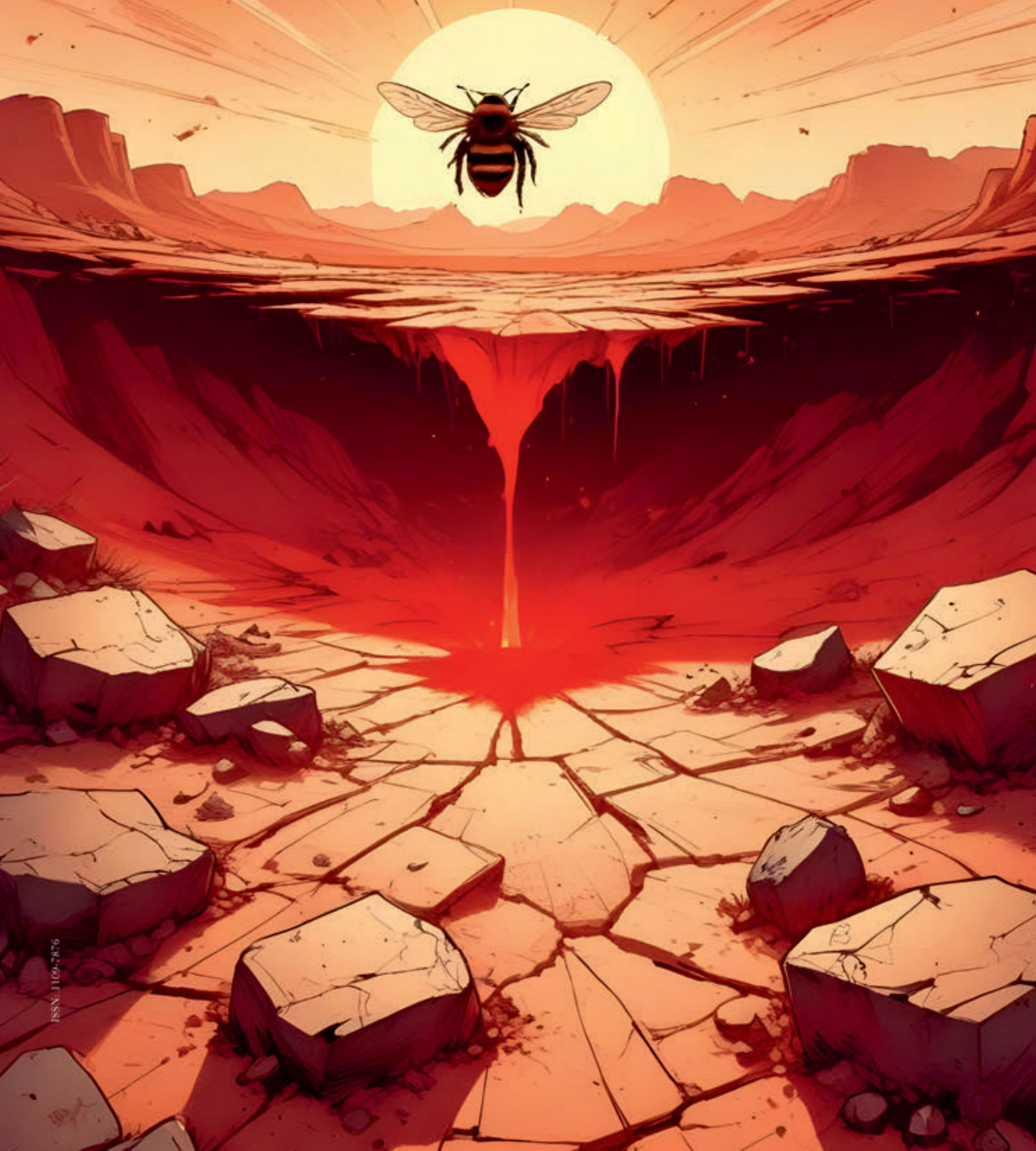

ΕΤΟΣ 22ο | ΤΕΥΧΟΣ 129ο | ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2024

ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΚΟ ΒΗΜΑ

Οι μέλισσες λιμοκτονούν

Περιοχές πανελλαδικά με μηδενική ή εξαιρετικά μειωμένη παραγωγή, περιοχές που οι μελισσοκόμοι προσπαθούν να συντηρήσουν τα μελίσσια τους για να μην χαθούν, περιοχές που χάθηκαν μελισσοσμήνη λόγω ανυπαρκτής από την ξηρασία ανθοφορίας, μελιτοφορίες (π.χ. θυμάρι ή ανοιξιάτικες νομές) που δεν πρόσφεραν τίποτα ή έδωσαν ελάχιστα. Έλλειψη γύρης παντού, απαραίτητη για την ανάπτυξη και δημιουργία παραγωγικών μελισσιών, από την άνοιξη, και δυσβάσταχτες μετακινήσεις στις μελιτοφόρες περιοχές από την άνοιξη έως σήμερα που δεν απέδωσαν ούτε τα έξοδα σε πολλές περιπτώσεις, συνθέτουν την εικόνα της ελληνικής μελισσοκομίας αυτή την ώρα, στην χειρότερη, εδώ και πολλά χρόνια μελισσοκομική χρονιά. Και έρχεται χειμώνας...

Με τον τρόπο αυτό η Ομοσπονδία Μελισσοκομικών Συλλόγων περιγράφει την σημερινή δραματική κατάσταση της ελληνικής μελισσοκομίας μετά τις δυσμενείς επιπτώσεις από την ξηρασία για να διατυπώσει και επίσημα το αίτημα της άμεσης και γενναίας ενίσχυσης της μελισσοκομίας. "Ο κλάδος της μελισσοκομίας πρέπει να ενισχυθεί άμεσα και γενναία από την πολιτεία, προκειμένου να επιβιώσει. Ο μελισσοκόμος οδηγείται στην εξαθλίωση. Αυτός δηλαδή που παράγει ένα από τα προϊόντα που διαφημίζουν την χώρα μας σε όλο τον κόσμο και που το υπουργείο έχει πει πολλάκις ότι στηρίζει. Τώρα πρέπει να γίνει

έμπρακτα" τονίζει ο πρόεδρος της Ομοσπονδίας Κώστας Λεονταράκης με επιστολή του στο υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων ζητώντας συνάντηση με θέμα την οικονομική ενίσχυση των Ελλήνων μελισσοκόμων στην οποία θα παρουσιάσει αναλυτικά στοιχεία για την δυσμενή επίπτωση της ξηρασίας στην μελισσοκομία με ιδιαίτερη αναφορά στην μειωμένη παραγωγή μελιού και προϊόντων μελισσας.

ΞΗΡΑΣΙΑ ΚΑΙ ΥΨΗΛΕΣ ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΕΣ

Μετά από αίτημα της ΟΜΣΕ προς τα Κέντρα Μελισσοκομίας, να συντάξουν μια έκθεση για την κατάσταση της μελισσοκομίας όπως διαμορφώνεται με τις τρέχουσες κλιματικές συνθήκες, οι επόπτες μελισσοκομίας ανταποκρίθηκαν κεντρικά, ως σωματείο (Ένωση Επιστημόνων Κέντρων Μελισσοκομίας, ΙΝ.ΚΕ.ΜΕ.), και επτά Κέντρα έστειλαν και πιο εξειδικευμένες αναφορές για την κατάσταση στη ζώνη ευθύνης τους, αποσπάσματα των οποίων παραθέτονται παρακάτω.

Κέντρο Μελισσοκομίας Λάρισας

Είναι σχεδόν οξύμωρο μετά τις πλημμύρες του Daniel και του Elias που αποδεκάτισαν τη φυτική και ζωική παραγωγή του τόπου μας να μιλάμε για ξηρασία, ωστόσο οι ακραίες κλιματικές συνθήκες ήρθαν για να μείνουν.

Όσα μελίσσια γλίτωσαν από την καταστροφή του Σεπτεμβρίου, έπρεπε να επιβιώσουν σε αντίξοες συνθήκες, στην κατεστραμμένη χλωρίδα της Θεσσαλίας ή να μετακινηθούν με ό,τι αυτό συνεπάγεται για το κόστος παραγωγής, αν και πουθενά στη χώρα δεν υπήρξαν επαρκείς νομές για να καλύψουν τα έξοδα μετακίνησης.

Μετά από μια άνοιξη πολλά υποσχόμενη, που τα μελίσσια μπόρεσαν να αναπτυχθούν, με θλίψη οι μελισσοκόμοι είδαν τις μελιτοφορίες να χάνονται η μία πίσω από την άλλη. Ούτε ο έλατος ούτε το παλιούρι απέδωσαν και μόνο κατά τόπους πήραν κάποιοι μέλι καστανιάς ή βελανιδιάς. Αυτό γιατί ήδη από τον Μάη οι βροχοπτώσεις ήταν ελάχιστες ως μηδενικές.

Οι τελευταίοι μήνες με τις παρατεταμένες υψηλές θερμοκρασίες-ρεκόρ (σταθερά η Λάρισα είχε από τις υψηλότερες θερμοκρασίες στην επικράτεια) και την παντελή απουσία βροχοπτώσεων έχουν μηδενίσει την όποια ελπίδα για παραγωγή μελιού και πλέον τίθεται θέμα διαβίωσης και επιβίωσης του ζωικού κεφαλαίου.

Ως επιβεβαίωση της ανομβρίας και της ξηρασίας έρχεται το «στεγνώμα» ταμειωτήρων που χρησιμοποιούνται για πότισμα καλλιεργειών και των γεωτρήσεων, με αποτέλεσμα να δυσκολεύει αφόρητα η κατάσταση για τις αρδευόμενες καλλιέργειες.

Τα βαμβάκια, σε όσα χωράφια μπόρεσαν να επαναφύτουν- δεν έδωσαν το αναμενόμενο αποτέλεσμα σε νέκταρ και μέλι. Η αγριοβαμβακιά επίσης ήταν στεγνή. Γύρη διαθέσιμη για να συντηρηθούν τα μελίσσια δεν είναι επαρκής και έτσι απαιτείται τροφοδοσία με γυρεόπιτες.

τους αφενός δεν έχουν το επιθυμητό αποτέλεσμα, το νέκταρ και η γύρη είναι η τροφή της μέλισσας, αφετέρου αυξάνουν το λειτουργικό κόστος της μελισσοκομικής εκμετάλλευσης το οποίο ήδη είναι δυσβάστακτο για το μελισσοκόμο. Το λειτουργικό κόστος αυξάνεται επίσης και από πιθανές νέες μετακινήσεις των μελισσιών για την εύρεση καλύτερου μελισσότοπου.

Κύριες μελισσοκομικές νομές όπως το θυμάρι δεν απέδωσαν καθόλου ή σχεδόν καθόλου. Το θυμαρίσιο μέλι λείπει σαν παραγωγή από τις περιοχές της Στερεάς Ελλάδας όπως η Νότια Εύβοια, η Βοιωτία και η Φωκίδα μετά την ανομβρία της άνοιξης και τις συνθήκες καύσωνα την περίοδο άνθησής του. Αρκετοί μελισσοκόμοι επισήμαναν και την επίδραση της μεταφερόμενης σκόνης και

Οι μελισσοκόμοι της Λάρισας είναι στα όριά τους και μόνη ελπίδα αποτελεί η μετακίνηση στα πεύκα που απέμειναν από τις καταστροφικές πυρκαγιές για πιθανή παραγωγή πευκόμελου.

Το κυριότερο πρόβλημα που ανέφεραν φέτος οι μελισσοκόμοι δεν είναι μόνο η μηδενική παραγωγή αλλά οι επιπτώσεις στους πληθυσμούς των μελισσών. Μπαίνουμε στο φθινόπωρο με μέλισσα αδύναμα, τα περισσότερα κάτω από 5 πλάισια με ελάχιστο ή και καθόλου γόνο, τα οποία δύσκολα θα είναι παραγωγικά στο πεύκο και ακόμη πιο δύσκολα θα ξεχειμωνιάσουν.

Κέντρο Μελισσοκομίας Στερεάς Ελλάδας

Η έλλειψη νερού επηρεάζει με πολλούς τρόπους τη μέλισσα, την κυψέλη, τη μελισσοκομία. Η συλλέκτρια μέλισσα δυσκολεύεται στην εξεύρεση πηγής τρεχούμενου νερού το οποίο είναι ζωτικής σημασίας για την ίδια και την κυψέλη. Η θερμορύθμιση της κυψέλης δηλαδή η διατήρηση της θερμοκρασίας σε σταθερά επίπεδα για την εκτροφή του γόνου και την ομαλή λειτουργία του μελισσιού γίνεται δυσκολότερη ενώ τις ημέρες με πολύ υψηλές θερμοκρασίες ελλοχεύει ο κίνδυνος της θερμοπληξίας που οδηγεί στο θάνατο του μελισσιού ή σε μη αναστρέψιμη δυναμικότητα για την επιβίωσή του. Η έλλειψη νερού καθιστά προβληματική την ωτοκία της βασίλισσας άρα και την ανανέωση του πληθυσμού της κυψέλης με αποτέλεσμα τη μείωση της παραγωγής.

Η ξηρασία προκαλεί μεταβολές στη μελισσοκομική χλωρίδα με τη μείωση του χρόνου διάρκειας της νεκταροέκκρισης των λουλουδιών, τη διακοπή ή και την πλήρη αναστολή αυτής. Η παραγόμενη γύρη είναι λιγότερη από τη μείωση της χρονικής διάρκειας της ανθοφορίας. Όλα τα παραπάνω δεδομένα οδηγούν σε μείωση της δυναμικότητας του μελισσιού άρα και της παραγόμενης ποσότητας μελιού.

Πιο συγκεκριμένα η παρατεταμένη ανομβρία προκάλεσε προβλήματα στις ανοιξιότικες ανθοφορίες οι οποίες είναι πολύτιμες για τη διαμόρφωση της δυναμικότητας των μελισσιών σε τέτοιο επίπεδο ώστε να εκμεταλλευτούν τις κύριες μελισσοκομικές νομές που ακολουθούν. Η αυξανόμενη τροφοδοσία των μελισσιών ώστε να καλυφτούν οι ανάγκες

της λασποβροχής όπου αυτή έπεσε στη διακοπή της νεκταροέκκρισης στους θυμαρότοπους. Δυστυχώς δεν υπάρχουν επίσημα ποσοτικά δεδομένα όσον αφορά την παραγωγή μελιού από διάφορες μελισσοκομικές νομές γεγονός το οποίο δυσχεραίνει την αυταπόδεικτη μείωση της παραγωγής σε συνέπεια της ξηρασίας. Είναι σίγουρο όμως ότι η ξηρασία προκάλεσε στρεσογόνα κατάσταση στη μέλισσα, στα μελίσσια και το μελισσοκόμο. Η μείωση της παραγόμενης ποσότητας μελιού είναι δεδομένη.

Μελισσοκομικό Κέντρο Ηρακλείου

Η έλλειψη βροχοπτώσεων και οι υψηλές θερμοκρασίες έχουν λιγοστέψει ως και εξαλείψει τις νομές στην Κρήτη. Ταυτόχρονα παρατηρούνται μεγαλύτερης έντασης και συχνότητας ακραία καιρικά φαινόμενα. Ο καιρός έχει γίνει απρόβλεπτος σε επικίνδυνο βαθμό. Οι μελισσοκόμοι και όσοι ασχολούνται στην ύπαιθρο αδυνατούν να κάνουν οποιαδήποτε πρόβλεψη με αποτέλεσμα όλα αυτά τα ακραία φαινόμενα και οι απρόσμενες κλιματικές αλλαγές να τους βρίσκουν ολοένα και πιο απροετοίμαστους και έρμαιους των συνθηκών. Πλέον, οι γνώσεις και οι εμπειρίες που έχουν συσσωρευτεί με τα χρόνια και με μεγάλο κόπο παύουν να είναι αξιοποιήσιμες και στην ουσία οι μελισσοκόμοι από παλιοί και έμπειροι επαγγελματίες μετατρέπονται σε νέους και αρχάριους.

Με δεδομένο ότι η κρητική μελισσοκομία είναι νομαδική και βασίζεται στην εκμετάλλευση αυτοφυών φυτών και στις μελιτοεκκρίσεις του πεύκου και όχι σε εκμετάλλευση νομών καλλιεργούμενων εκτάσεων, γίνεται κατανοητό πόσο δύσκολη είναι η διατήρηση μελισσοσπηνών και η παραγωγή των προϊόντων της κυψέλης. Οι απρόβλεπτοι καύσωνες ξέραναν το θυμάρι, καθώς και πολλά άλλα αρωματικά φυτά που σε πολλές περιοχές εννοείται ότι δεν απέδωσαν καθόλου.

Ως επόπτες και πολίτες ευελπιστούμε και προσμένουμε οι δυσμενείς συνθήκες να μετριάστούν προς όφελος όλων των παραγωγών ώστε να συνεχίσει να υπάρχει επαγγελματική μελισσοκομία, αλλά και γενικότερα πρωτογενής παραγωγή στο νησί, αφού υπάρχει άμεση σύνδεση μεταξύ τους. Το νέο "παράδειγμα της Φύσης" όπως διαμορφώνεται από αυτή την λαίλαπα αλλαγής δεν είναι κάτι που μπορεί σε καμία περίπτωση

να αντιμετωπιστεί μεμονωμένα, αλλά απαιτεί συνεργασία από όλους τους εμπλεκόμενους. Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να γίνουν μελέτες από τις αρμόδιες δημόσιες υπηρεσίες και τμήματα οι οποίες έχουν και την ευθύνη των αντίστοιχων μητρώων σε συνεργασία με επιστημονικούς φορείς π.χ. πανεπιστημιακά ιδρύματα που έχουν το απαραίτητο ανθρώπινο δυναμικό και την γνώση να τα αναλύσουν, ώστε τεκμηριωμένα να προκύψει η πραγματική εικόνα.

Είναι άμεση ανάγκη η υποστήριξη και χρηματοδότηση προγραμμάτων που αφορούν την κλιματική αλλαγή και τις επιπτώσεις της ώστε να καθοδηγούνται οι παραγωγοί και γεωτεχνικοί και να μπορέσουν να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα.

Κέντρο Μελισσοκομίας Θράκης

Μετά από μια καταστροφική χρονιά με τις πυρκαγιές του Αυγούστου 2023 ειδικά στην περιοχή του νοτίου Έβρου αλλά και σε ολόκληρη την Θράκη, ακολουθεί μία περίοδος την άνοιξη με κάτι λίγες ψιχάλες και καλές θερμοκρασίες που φανόταν ότι κάτι πήγαινε να γίνει με την ανάπτυξη των μελισσιών. Μάλιστα ορισμένοι από εκεί που δεν περίμεναν τίποτα πήραν και λίγη ποσότητα ανοιξιάτικο μέλι.

Έκτοτε μέχρι και σήμερα δεν έχει κάνει σοβαρή βροχή, πέρα από κάποιες μεμονωμένες μπόρες και αυτές μέσα στον αστικό ιστό που μόνο προβλήματα δημιουργούν. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι τα σταροχώρα που παραμένουν αόργωτα λόγω της ξηρασίας, καθώς επίσης και τα βαμβάκια τα οποία άλλες χρονιές ποτιζόταν τρεις με τέσσερις φορές φέτος ποτίζουν για έβδομη φορά.

Αυτή λοιπόν η ανομβρία σε συνδυασμό με τις πρωτοφανείς υψηλές θερμοκρασίες είχαν ως αποτέλεσμα να μην αποδώσουν ούτε και οι βασικές ανθοφορίες της περιοχής όπως ο ηλιάνθος και το βαμβάκι. Οι παραγωγή φέτος από ότι φαίνεται θα κυμανθεί στο 30% σε σχέση με άλλες χρονιές, και αυτό φαίνεται και από τα στοιχεία του συνεταιρισμού, ακόμα και από την ζήτηση του κόσμου σε κενά δοχεία μελιού όπου είναι μηδαμινή.

Κέντρο Μελισσοκομίας Κεντρικής Μακεδονίας

Οι καιρικές συνθήκες των τελευταίων μηνών, με τη συνεχόμενη ανομβρία και τις παρατεταμένες υψηλές θερμοκρασίες, έχουν αποβεί καταστροφικές για την ελληνική μελισσοκομία.

Οι απώλειες στην παραγωγή μελιού είναι ανυπολόγιστες, καθώς η ξηρασία και οι πρώιμοι και μεγάλης διάρκειας καύσωνες, επηρέασαν καταλυτικά την ανθοφορία και την παραγωγή νέκταρος των μελισσοκομικών φυτών.

Παράλληλα η συλλογή μελιτωμάτων από τις μέλισσες για την παραγωγή του πευκόμελου, δεν είναι δυνατή λόγω της ανομβρίας, των ασυνήθιστα υψηλών θερμοκρασιών και της έλλειψης σχετικής υγρασίας.

Οι μελισσοκόμοι προσπαθούν να κρατήσουν τα μελίσσια τους ζωντανά, με τεράστιο οικονομικό κόστος, που προστίθεται στο ήδη μεγάλο κόστος που αντιμετωπίζουν, λόγω της αυξημένης τιμής των καυσίμων.

Η πολιτεία επιβάλλεται να ενισχύσει τους μελισσοκόμους, οι οποίοι αγωνίζονται να κρατήσουν το μελισσοκομικό τους κεφάλαιο και να παράξουν.

Κέντρο Μελισσοκομίας Χαλκιδικής

Η φετινή μελισσοκομική χρονιά εξελίσσεται σε μια από τις χειρότερες των τελευταίων χρόνων. Η παρατεταμένη ανομβρία σε συνδυασμό με τις συνεχόμενα υψηλές θερμοκρασίες καθ' όλη την διάρκεια του καλοκαιριού, δεν ευνόησαν την παραγωγή νέκταρος από τα μελισσοκομικά φυτά με συνέπεια να τρυγηθούν ελάχιστες ποσότητες ανθόμελου (παλιούρι, αυτοφυή άγρια βλάστηση κ.α.) καθιστώντας έτσι τις μελισσοκομικές εκμεταλλεύσεις οικονομικά μη βιώσιμες.

Στη συνέχεια, λίγοι μελισσοκόμοι, οι οποίοι με αυξημένο κόστος διατήρησαν δυνατά μελισσοσμήνη, κατάφεραν να παράξουν κάποιες ποσότητες δασόμελου και καστανόμελου. Όσον αφορά το πευκόμελο, η έλλειψη σχετικής υγρασίας στην ατμόσφαιρα μέχρι σήμερα, δεν επέτρεψε την συλλογή των μελιτωμάτων από τις μέλισσες.

Συγχρόνως, οι μελισσοκομικά αντίξοες καιρικές συνθήκες, επέδρασαν αρνητικά και στην ανάπτυξη των μελισσοσμηνών, με αποτέλεσμα να αδυνατίσουν και να χάσουν την παραγωγικότητά τους.

Η στήριξη της πολιτείας θεωρείται επιβεβλημένη για να στηριχθεί ο μελισσοκομικός κλάδος, ο οποίος απειλείται με μαρασμό και εγκατάλειψη.

Κέντρο Μελισσοκομίας Βορείου Αιγαίου

Η εδώ και 5 τουλάχιστον έτη μειωμένη βροχόπτωση αλλά ειδικά της τρέχουσας χρονιάς σε συνδυασμό με τις πάρα πολύ υψηλές θερμοκρασίες, που στην Λέσβο σημειώνονται από τον Απρίλιο, έχουν οδηγήσει τις αποικίες σε πρωτοφανή στρες και αποδιοργάνωση. Είναι οι πιο αδύναμες αποικίες των τελευταίων 40 ετών. Η δυναμικότητα τους αυτή την εποχή είναι μικρότερη από αυτή που κανονικά θα είχαν στα μέσα του χειμώνα. Ως εκ τούτου η επιβίωση τους κατά την άποψη και την εμπειρία μας είναι αβέβαιη. Σημειώνεται ότι η μέση παραγωγή μελιού για το 2024 ανέρχεται στο 1-3 κιλά ανά κυψέλη. Οι καλοκαιρινές απώλειες κυψελών για το 2024 κυμαίνονται από 30 έως και 60 % σε αρκετές περιπτώσεις πράγμα πρωτόγνωρο.

Η άμεση στήριξη των μελισσοκόμων (επαγγελματιών και μη κατά κύριο επάγγελμα) είναι επιβεβλημένη όχι για να αναπληρωθεί το χαμένο εισόδημα, κάτι πολύ δύσκολο, αλλά να βοηθηθεί ο μελισσοκόμος ώστε να καλύψει τα έξοδα φροντίδας και διατροφής έως και την άνοιξη του 2025. Σημειώνεται ότι οι μελισσοκόμοι των νησιών δεν μπορούν να μεταφέρουν τις κυψέλες τους σε κάποια ανθοφορία οπότε τα έξοδα διατροφής είναι πολλαπλάσια και η παραγωγή μειωμένη. Η στήριξη θα πρέπει να είναι άμεση ώστε να καλύψει κάποια από τα έξοδα διαχείρισης και τα έξοδα αναδημιουργίας (την άνοιξη του 2025) των κυψελών που δεδομένα θα χαθούν, οπότε για να "πιάσει τόπο" θα πρέπει η πολιτεία να ασχοληθεί σοβαρά και γρήγορα. Η βιοποικιλότητα ενός οικοσυστήματος εξαρτάται απολυτά από τις μέλισσες. Η μη στήριξη των μελισσοκόμων αυτή τη χρονιά ΙΣΟΔΥΝΑΜΕΙ με σοβαρό κίνδυνο αστάθειας για τις μέλισσες και ως εκ τούτου για όλα τα οικοσυστήματα της χώρας.

Οι επιπτώσεις της ξηρασίας στη μελισσοκομία

Η κλιματική κρίση με κύρια εστίαση την εξέλιξη των αυξανόμενων θερμοκρασιών και της ξηρασίας επηρεάζει πολλές πτυχές του περιβάλλοντός μας και επιφέρουν αρνητικές, πολυδιάστατες συνέπειες τόσο στην ευζωία των μελισσών, όσο και στον κλάδο της μελισσοκομίας συνολικά.

Σύμφωνα με τα μηνιαία κλιματικά δελτία της EMY1 για τη φετινή χρονιά, από την αρχή του έτους καταγράφονται συνεχώς θερμοκρασίες υψηλότερες από τα κανονικά επίπεδα σε όλες τις περιοχές της χώρας, με αποκορύφωμα τον Ιούνιο που καταγράφηκε ως ο θερμότερος όλων στην Ελλάδα.

Οι μέσες τιμές της θερμοκρασίας ξεπέρασαν τις κανονικές κατά 3 με 4 και τοπικά τον Ιούνιο κατά 5 βαθμούς Κελσίου.

Ο Ιούνιος και ο Ιούλιος ήταν εξαιρετικά ζεστοί, με μέγιστες θερμοκρασίες πάνω από 35°C, για αρκετές ημέρες, γεγονός που επηρέασε αρνητικά την ανθοφορία. Τον Μάιο και τον Ιούνιο καταγράφηκαν επεισόδια μεταφοράς αφρικανικής σκόνης προς τη χώρα μας με μεγάλη διάρκεια : 16-22/5, 3-6/6 και 10-14/6.

Οι υψηλές θερμοκρασίες συνδυάστηκαν με ένα επίμονο έλλειμμα βροχοπτώσεων, επιδεινώνοντας αυτές τις αρνητικές επιπτώσεις.

Επιπλέον σε όλη την περίοδο, οι τιμές υετού ήταν γενικά χαμηλότερες από τις κανονικές σχεδόν παντού, με ελάχιστες εξαιρέσεις ανά διαστήματα.

Σύμφωνα με την Αναλυτική Έκθεση GDO Παγκόσμιο Παρατηρητήριο ξηρασίας σχετικά με την υγρασία εδάφους, στις αρχές Ιουλίου 2024, εμφανίζονται αρνητικές ανωμαλίες στο μεγαλύτερο μέρος της Μεσογείου συμπεριλαμβανόμενης και της Ελλάδας, υποδηλώνοντας ξηρότερη από τη συνηθισμένη κατάσταση του εδάφους.

Οι συνθήκες αυξημένης ξηρασίας του εδάφους, είναι η συνέχεια των σοβαρών ξηρασιών που έπληξαν την Ελλάδα και ολόκληρη την Ευρώπη τα προηγούμενα δύο έτη, λόγω συνδυασμού χαμηλών βροχοπτώσεων και υψηλών θερμοκρασιών οι οποίες επιτάχυναν την απώλεια νερού από το έδαφος, λόγω αυξημένης εξατμισοδιαπνοής.

Η Ελλάδα δεν έχει ανακάμψει ποτέ πλήρως από τα προηγούμενα χρόνια και συνεχίζει να παρουσιάζει συνθήκες επίμονης ξηρασίας. Ο ήπιος χειμώνας που προηγήθηκε, συντέλεσε στην πρώιμη βλάστηση και άνθηση των φυτών που με τη σειρά του επέτρεψε την πρώιμη ανάπτυξη και ενδυνάμωση των μελισσιών.

Από τα μέσα Μαΐου, οπότε και επικράτησαν υψηλές θερμοκρασίες και μεγάλη, παρατεταμένη ξηρασία, είχαν δυσμενή επίδραση στη βλάστηση, τη νεκταροέκκριση και τη συλλογή της γύρης.

Την κατάσταση επιδείνωσαν τα επεισόδια μεταφοράς Αφρικανικής σκόνης προς τη χώρα μας με μεγάλη διάρκεια που καταγράφηκαν τον Μάιο και τον Ιούνιο: 16- 22/5, 3-6/6 και 10-14/6.

Η επικάλυψη της σκόνης στη φυλλική επιφάνεια των φυτών εμποδίζει τις φυσιολογικές λειτουργίες τους και συνεπώς επηρεάζει αρνητικά την παραγωγή νέκταρος και γύρης. Παράλληλα τα επεισόδια αυτά μείωσαν την ένταση του ηλιακού φωτός με αποτέλεσμα τη μείωση της δραστηριότητας των μελισσιών για αρκετές μέρες. Επιπλέον, τις

ημέρες με ιδιαίτερα αυξημένες θερμοκρασίες τα μελίσσια αυτοπεριορίζονται και πραγματοποιούν ελάχιστες πτήσεις.

Η μελισσοκομία στην Ελλάδα είναι νομαδική και βασίζεται κυρίως στην εκμετάλλευση αυτοφυών φυτών και στις μελιτοεκκρίσεις και όχι τόσο σε εκμετάλλευση καλλιεργούμενων εκτάσεων. Η νεκταροέκκριση στα άνθη των φυτών αυτών επηρεάζεται εύκολα από τις καιρικές μεταβολές. Οι πολύ υψηλές θερμοκρασίες και οι λίγες ή καθόλου βροχές κάνουν τα φυτά να υποφέρουν από έλλειψη νερού.

Αυξημένη θερμοκρασία με παρατεταμένη ανομβρία και ξηρασία προκαλεί τη μείωση ή την αναστολή της νεκταροέκκρισης, τη μείωση της παραγόμενης γύρης και την ποιοτική της υποβάθμιση. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να αντιμετωπίζουν τα μελίσσια περιόδους έλλειψης γύρης και υποσιτισμού.

Τα πρώιμα ζεστά και άνομβρα καλοκαίρια επιδρούν στην ανθοφορία σημαντικών νεκταρογόνων φυτών, μειώνοντας σημαντικά τη χρονική τους διάρκεια, ώστε οι μέλισσες να μην προλαβαίνουν να εκμεταλλευτούν, τόσο το νέκταρ όσο και τη γύρη τους.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα το θυμάρι, κορυφαίο μελισσοκομικό φυτό, που το μέλι του για κάποιες περιοχές είναι ο κύριος ή ο μοναδικός τρύγος, παρόλο που είναι ξηροθερμικό φυτό, επηρεάστηκε έντονα από την έλλειψη ατμοσφαιρικής υγρασίας.

Συμπερασματικά, οι καιρικές συνθήκες που επικρατούν είναι αλληλένδετες τόσο με τη διατήρηση και την ανάπτυξη των μελισσοσμηνών όσο και την παραγωγή των προϊόντων της κυψέλης.

Λόγω των υψηλών θερμοκρασιών που επικράτησαν, τα φυτά άνθισαν πρώιμα. Η ξηρασία που ακολούθησε στη συνέχεια είχε ως αποτέλεσμα, να δημιουργηθούν κενά στην ανθοφορία και να μην καλύπτονται οι ανάγκες των μελισσιών σε νέκταρ και γύρη. Ως αποτέλεσμα, ελάχιστοι μελισσοκόμοι κατόρθωσαν να τρυγήσουν ανθόμελο (θυμάρι, παλιούρι, φασκόμηλο, άγρια αυτοφυή βλάστηση κ.α.) και αυτοί σε αμελητέες ποσότητες σε σχέση με τα προηγούμενα έτη, οι οποίες σε καμιά περίπτωση δεν καλύπτουν τις δαπάνες που έγιναν για να παραχθούν. Όσον αφορά το πευκόμελο, η έλλειψη σχετικής υγρασίας στην ατμόσφαιρα μέχρι σήμερα, δεν επέτρεψε την συλλογή των μελιτωμάτων από τις μέλισσες.

Τα μελίσσια αποδυναμώθηκαν και χρειάστηκε να μετακινηθούν πάλι προς αναζήτηση ανθοφορίας ή τροφοδοτήθηκαν προκειμένου να διατηρήσουν τη δυναμική τους ώστε να μπορέσουν να εκμεταλλευτούν τις κύριες νομές που ακολουθούν, αυξάνοντας το ήδη υψηλό κόστος παραγωγής.

Επιπρόσθετα η μείωση της διαθέσιμης τροφής οδηγεί σε αποδυνάμωση και του ανοσοποιητικού συστήματος των μελισσιών και τα καθιστά πιο ευάλωτα σε ασθένειες και παράσιτα.

Ταυτόχρονα ο καιρός έχει γίνει απρόβλεπτος σε επικίνδυνο βαθμό. Έχουμε μεγαλύτερης έντασης και συχνότητας ακραία καιρικά φαινόμενα τα οποία βρίσκουν ολοένα και πιο απροετοίμαστους τους μελισσοκόμους, καθώς οι γνώσεις και οι εμπειρίες που έχουν συσσωρευτεί με τα χρόνια, συχνά είναι μη αξιοποιήσιμες.

Τι λέει η ΕΜΥ για την ξηρασία στην Ελλάδα

Στον ιστότοπο της Εθνικής Μετεωρολογικής Υπηρεσίας, ανοίγοντας το μενού ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ βλέπουμε στα δεξιά την επιλογή ΞΗΡΑΣΙΑ. Για το 2024 έχουν εκδοθεί τα δυο πρώτα τριμηνιαία δελτία [1,2] κι αναμένεται το τρίτο, το καλοκαιρινό και πλέον ...ξηρό.

Σύμφωνα με την κ **Αναστασία Παπακρίβου, προϊστάμενη του Τμήματος Αγρομετεωρολογίας**, το ιδιαίτερα θερμό 2023, οι μειωμένες βροχοπτώσεις των τελευταίων μηνών του, αλλά και η πρόγνωση για θερμοκρασίες άνω του μέσου όρου κατά τη διάρκεια της Άνοιξης, είχαν ήδη σημάνει συναγερμό για συνθήκες ξηρασίας, κυρίως στην κεντρική Ελλάδα και τις νησιωτικές περιοχές.

Πράγματι, το έτος 2023 επιβεβαιώνεται ως το θερμότερο που έχει καταγραφεί στα παγκόσμια αρχεία δεδομένων θερμοκρασίας, που ξεκινούν από το 1850. Μετά λοιπόν από ένα ιδιαίτερα θερμό έτος, όπως το 2023 και με τις εποχικές προβλέψεις να δείχνουν ότι σχετικά θερμή θα ήταν και η άνοιξη του 2024, η κατάσταση από πλευράς ξηρασίας όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και στην ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τους μετεωρολόγους και όχι μόνο επιστημονικό. **Η ξηρασία, αναφέρει η κ. Παπακρίβου, επηρεάζει την κοινωνικοοικονομική δραστηριότητα των ανθρώπων, σε τομείς όπως της αγροτικής παραγωγής, του επισιτισμού, των μεταφορών, της ενέργειας και των δασικών πυρκαγιών.**

Στα μέσα Ιανουαρίου 2024, καταγράφονταν ήδη σοβαρές και δυνητικά κρίσιμες συνθήκες σε πολλές περιοχές στη Μεσόγειο και μεγάλο τμήμα της Ελλάδας βρισκόταν επίσης σε συνθήκες **warning** (προειδοποίηση). Στο τέλος του Φεβρουαρίου **η βόρεια Πελοπόννησος, η δυτική Στερεά, τα νησιά του Νοτίου Ιονίου** εμφάνιζαν τις μεγαλύτερες αποκλίσεις.

Οι μεγάλης διάρκειας και άνω του μέσου όρου θερμοκρασίες λειτούργησαν συσσωρευτικά, επιδεινώνοντας την παρατεταμένη έλλειψη βροχοπτώσεων των τελευταίων μηνών, με άμεσο αντίκτυπο στην υγρασία του εδάφους και την ανάπτυξη της βλάστησης.

Η απόκλιση εδαφικής υγρασίας (Soil Moisture Anomaly) δείχνει την απόκλιση από το κανονικό της υγρασίας του εδάφους και άρα τη **δυσκολία των φυτών να αντλήσουν νερό από το έδαφος**. Στα μέσα Ιανουαρίου 2024 εμφανίζονταν αρνητικές αποκλίσεις στο μεγαλύτερο μέρος της περιοχής της Μεσογείου, ιδίως στα νησιά, συμπεριλαμβανομένων και των ελληνικών νησιών, αλλά και σε περιοχές της ηπειρωτικής Ελλάδος, κυρίως της κεντρικής. Οι συνθήκες αυτές ερμηνευτήκαν ως **συνέπεια των σοβαρών ξηρασιών που είχαν πλήξει την Ευρώπη τα δύο προηγούμενα χρόνια, του ελλείμματος βροχόπτωσης των προηγούμενων μηνών, ενώ ορισμένες από τις περιοχές με τις εντονότερες αποκλίσεις επηρεάστηκαν επίσης από υψηλές θερμοκρασίες, οι οποίες επιτάχυναν την απώλεια νερού από το έδαφος**. Κάποιες μάλιστα περιοχές παρουσίαζαν, ήδη στις αρχές του 2024, απόκλιση εδαφικής υγρασίας κάτω από -2, που αντιστοιχεί στην ξηρότερη κατηγορία για τον δείκτη αυτό.

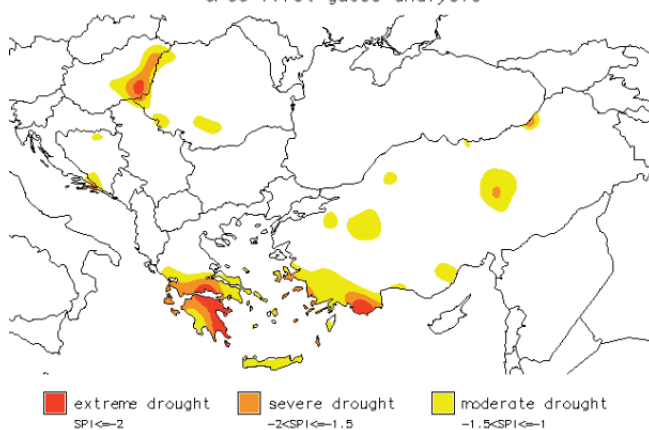
Η κατάσταση από πλευράς υδρολογικής ξηρασίας στο ξεκίνημα του 2024 δείχνει στον ελληνικό χώρο, **συνθήκες σοβαρής μέχρι ακραίας ξηρασίας, στη βόρεια Πελο-**

πόννησο, τη δυτική Στερεά, τα νησιά του Νοτίου Ιονίου και την ανατολική Κρήτη.

Στην επικαιροποίηση του δελτίου ξηρασίας που εκδόθηκε το Μάιο του 2024 το συνοπτικό συμπέρασμα είναι ότι οι υψηλές θερμοκρασίες που συνεχίστηκαν, σε συνδυασμό με τις μειωμένες γενικά βροχοπτώσεις, συνέβαλλαν στην ενίσχυση των συνθηκών ξηρασίας στην χώρα μας.

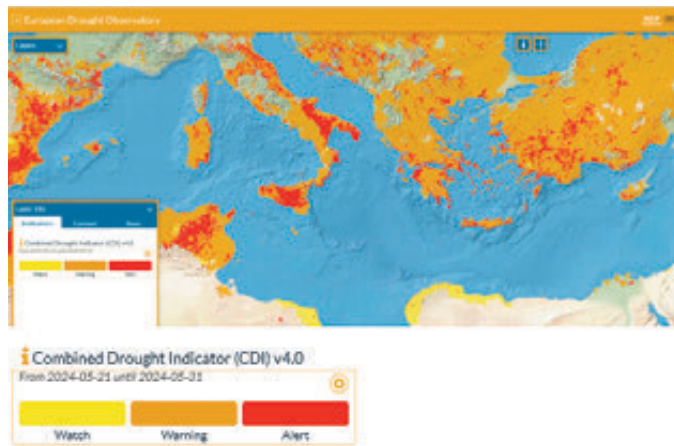
SPI May 2024 (3 months)

GPCC first-guess analysis

Σχήμα 1

Ο χάρτης που απεικονίζεται στο Σχήμα 1 βασίζεται στα δεδομένα βροχόπτωσης του 3μηνου Μάρτιος-Απρίλιος-Μάιος. Σύμφωνα με αυτόν, στο τέλος Μαΐου, συνθήκες ξηρασίας εντοπίζουμε στην κεντρική και νότια Ελλάδα, με τις συνθήκες μάλιστα **στην ανατολική Πελοπόννησο και την κεντρική Στερεά να εμφανίζονται ως ακραίες** (κόκκινο η ακραία ξηρασία, πορτοκαλί η σοβαρή ξηρασία και κίτρινο η μέτρια ξηρασία).

Σχήμα 2

Αντίστοιχα, στο Σχήμα 2, στο χάρτη του Ευρωπαϊκού Παρατηρητήριου για την Ξηρασία Κοπέρνικους (Copernicus European Drought Observatory, EDO), με βάση τον δείκτη CDI, που αποτελεί ένα συνδυασμό δεικτών βροχόπτωσης, εδαφικής υγρασίας και συνθηκών βλάστησης και χρησιμοποιείται για να εντοπισθούν περιοχές που έχουν επηρεαστεί από αγροτική ξηρασία, **οι συνθήκες γενικά στην Ελλάδα, για το τελευταίο δεκαήμερο του Μαΐου, εμφανίζονται σοβαρές (warning πορτοκαλί) και τοπικά κρίσιμες (alert κόκκινο).**

Τα στοιχεία για τους μήνες Ιούνιο-Ιούλιο-Αύγουστο δεν είναι ακόμη διαθέσιμα ωστόσο, με βάση την εμπειρία όλων μας των ατέλειωτων ημερών με υψηλές έως πολύ υψηλές θερμοκρασίες και τη μηδενική βροχόπτωση στο μεγαλύτερο μέρος της χώρας, περιμένουμε τους χάρτες αυτούς πιο κόκκινους....